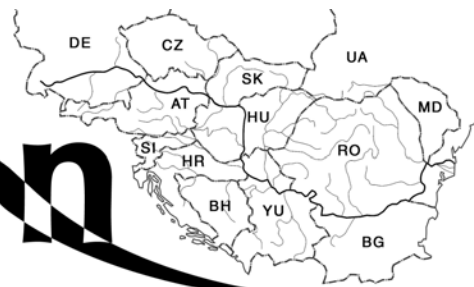




2. vydanie
Júl 2003

Bulletin

Časopis Dunajského environmentálneho fóra



Milí čitatelia,

Ľudia z rôznych vrstiev našej spoločnosti hľadajú možnosti prepájania jednotlivcov, ale aj komunit z rôznych krajín, snažia sa nájsť spoločné záujmy a potreby rôznych kultúr. Popri tejto nekonečnej túžbe vytvárať nové – umelé vzťahy sa môže stať, že zanedbáme práve tie väzby, ktoré sú prirodzené a ktoré tu už existujú po mnohé roky.

Príroda si už pradávno našla svoje vlastné spôsoby ako prepájať ľudí, ekosystémy, dokonca aj prírodné procesy – vyformovala riečne toky, ktoré prepájajú život svojich povodí so životom v povodiach riek, do ktorých sa vlievajú a aj so životom morí či oceánov. Nikto ešte nenašiel takéto silné prepojenie, ktoré by ovplyvňovalo podobným spôsobom tak mnoho rôznych kultúr.

Náš každodenný život závisí na ich vode – na jej kvantite aj kvalite. Namiesto toho človek neustále vyhladáva a buduje svoje vlastné väzby, ktoré sú často hrozbou pre krehké prírodné bohatstvo. Mimovládne organizácie v oblasti povodia Dunaja spoločne podporujú prirodzené väzby formované riekou Dunaj a jej prítokmi, spájajú ľudí, ktorí závisia na Dunaji a snažia sa zaistiť efektívnu a dlhodobú ochranu vôd.

DEF bulletin, ktorého druhé číslo práve držíte v rukách, bol vytvorený ako nástroj na zlepšenie komunikácie medzi mimovládnymi organizáciami v podunajských krajinách a na informovanie o ich aktivitách. Toto číslo prináša informácie o úspešných projektoch mimovládnych organizácií pozdĺž Dunaja, v ktorých práve účasť verejnosti zohráva kľúčovú úlohu.

Čo je DEF?

Dunajské environmentálne fórum (DEF) bolo založené v roku 1999 ako dunajská platforma mimovládnych neziskových a politicky nezávislých environmentálnych organizácií s cieľom spoločne pristupovať k ochrane prírody dunajského regiónu. V roku 1999 DEF získalo štatút pozorovateľa pri Medzinárodnej komisii na ochranu rieky Dunaj (ICPDR).

Vývoj Dunajského environmentálneho fóra

Členovia Dunajského environmentálneho fóra (DEF) sa do dnešnej doby sústreďovali na upevnenie koordinácie aktivít mimovládnych organizácií (MVO) na oblastnej úrovni. MVO prejavili silný záujem o prehĺbenie spolupráce. Rada DEF, sekretariát DEF a 13 národných koordinátorov vytvorili efektívnu a funkčnú sieť, do ktorej sú zapojené MVO – členovia DEF v 13 krajinách. Za posledných 6 mesiacov sa členská základňa rozšírila na súčasných 110 členských organizácií.

Dnes MVO v oblastiach povodia Dunaja preukazujú (čiastočne aj v dôsledku prebiehajúceho Dunajského regionálneho projektu financovaného UNDP/GEF), že sú schopné spolupracovať a koordinovať svoje aktivity na veľmi vysokej úrovni. Ďalšie úsilie v rámci siete DEF bude orientované na:

- posilnenie funkcie národných sietí,
- prehĺbenie informovanosti v súvislosti so znečistením vôd
- zhodnotenie národných požiadaviek na špeciálnu publikáciu o toxických látkach a nežiadúcich živinách vo vode – v tejto publikácii (ktorá bude dokončená na prelome rokov 2003/2004 a bude vydaná v 11 jazykoch krajín povodia Dunaja) sa špeciálne zameriame na spôsoby, ktorými môžu jednotlivci a vybrané skupiny vlastníkov v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva a rybníctva prispieť ku zníženiu znečistenia vôd.

Posledná Rada DEF sa konala 24. a 25. mája v Murskej Sobote (Slovensko), kde sa ukázalo, že MVO sú pripravené ďalej pokračovať vo svojej práci. Výsledkom činnosti a spolu-

práce MVO bude ich schopnosť byť skutočnými partnermi pre vlády jednotlivých krajín pri budovaní partnerstva vládneho a nevládného sektora týkajúceho sa najmä implementácie WFD. Členovia DEF môžu zúročiť svoju dlhoročnú kvalifikáciu a skúsenosti s aktivitami súvisiacimi s účasťou verejnosti na podporu vývoja a implementácie **Stratégie podpory účasti verejnosti na rozhodovacích procesoch v krajinách povodia Dunaja** (Public Participation Strategy for the Danube River Basin). V súčasnej dobe DEF vyvíja svoju vlastnú stratégiu podpory účasti verejnosti na rozhodovacích procesoch s modifikáciami, ktoré budú v súlade s **Výkonávacím plánom povodia rieky Dunaj** (Danube River Basin Management Plan) a ktoré budú zohľadňovať ďalšie aktivity v oblasti účasti verejnosti na rozhodovacích procesoch v danom regióne, ako sú ICPDR (Medzinárodná komisii na ochranu rieky Dunaj), GWP (Global Water Partnership) a WWF (Svetový fond ochrany prírody).

Regionálne aktivity DEF budú koordinované jeho Radou a sekretariátom prostredníctvom siete DEF. Úsilie DEF sa zameria na ustanovenie účinnej spolupráce s predstaviteľmi štátnych inštitúcií s dôrazom na spoluprácu pri ochrane vôd na národnej a miestnej úrovni. Každý národný koordinátor DEF vyberie a nominuje zástupcu z MVO, ktorý bude mať skúsenosti s projektmi zahrňujúcimi účasť verejnosti a s implementáciou WFD. Tento zástupca bude v kontakte so štátnymi inštitúciami a bude pracovať na implementácii WFD do národných právnych systémov a na prispôbení Sprievodcu rozhodovacími procesmi EU (EU Guidance on Public Participation) národným podmienkam.

Aká by mala byť účasť verejnosti pri plánovaní manažmentu povodia Dunaja?

Andy Garner, environmentálny špecialista, UNDP/GEF Dunajský regionálny projekt (16. 7. 03)

Ktoré dôležité subjekty sa majú zúčastňovať na procese plánovania manažmentu povodia Dunaja, do akej časti tohto procesu majú vstupovať a ako? Aký spôsob participácie je potrebný (informácia, konzultácia, aktívna spolupráca pri rozhodovaniach) a ako môže byť zabezpečený? 45 relevantných subjektov (národné vlády, mimovládne organizácie vrátane členov DEF-u, WWF, GWP atď., súkromní odborníci atď.) sa zúčastnilo na seminári UNDP/GEF venovanom občianskej participácii, ktorý sa konal v apríli 2003 pod záštitou Medzinárodnej komisii na ochranu Dunaja (ICPDR). Účastníci sa snažili hľadať odpovede na spomenuté otázky, ktoré by slúžili ako vstup pre vypracovanie prvej Strategie účasti verejnosti v povodí Dunaja.

Podľa Rámčovej smernice o vodnej politike 2000/60/ES (RVS) je primeraná účasť verejnosti nevyhnutná pri procese manažmentu povodia. Oficiálny poradný dokument EÚ o občianskej participácii v RVS navrhuje, aby participácia verejnosti začala čo najskôr. Takže spomínaný aprílový seminár bol zameraný práve na návrh procesu účasti verejnosti, ktorý je nesmierne potrebný pri plánovaní v povodí Dunaja.

Rámčová smernica EÚ o vodách je jedným z najdôležitejších dokumentov z hľadiska manažmentu vodných zdrojov v Európe. Podunajské krajiny sa dohodli na prísnom časovom harmonograme pri naplňovaní požiadaviek RVS vrátane charakterizovania oblasti povodia Du-

naja, identifikácie tlakov a vplyvov, vymedzenia opatrení na zníženie, alebo odstránenie vplyvov atď. – toto všetko bude obsahovať Prvý manažmentový plán povodia Dunaja.

Účastníci seminára sa zhodli, že spôsob a forma participácie bude zvolená v závislosti od podstaty konkrétnych úloh RVS. Ďalej sa zhodli, že tento plánovací proces v oblasti povodia Dunaja, ktorý prebieha v súčasnosti až do roku 2009, kedy bude ukončený Prvý manažmentový plán povodia Dunaja, predstavuje obrovskú príležitosť pre rôznych účastníkov (vrátane členov DEF a iných zainteresovaných partnerov) byť jeho súčasťou. Odkaz tohto seminára bol jasný: Byť zainteresovaný teraz s cieľom ovplyvniť celý proces!

Environmentálne mimovládne organizácie v povodí Dunaja majú väčšinou veľmi dobré skúsenosti v zapájaní verejnosti (v niektorých prípadoch je to však ich jediná skúsenosť). Napríklad práve vďaka iniciatíve WWF Dunajsko-karpatského programu a GWP pre strednú a východnú Európu, ICPDR zaradila účasť verejnosti na popredné miesto vo svojom programe. Implementácia RVS EÚ je príležitosťou pre členov DEF-u aj pre mimovládne organizácie v povodí Dunaja, pri ktorej môžu použiť tento právny dokument na zabezpečenie potrieb zainteresovaných subjektov, na definovanie typu povodia podľa ich predstáv, zaručiť im potrebné zisky, v podstate optimalizovať manažment tohto povodia.

Mnohí budú súhlasiť, že zabezpečenie účasti verejnosti na aktivitách týkajúcich sa manažmentu vodných zdrojov je nevyhnutné pre dosiahnutie skutočného zlepšenia kvality vôd, pre ochranu a obnovu vodných ekosystémov a zaistenie starostlivosti o tie environmentálne hodnoty, ktoré môže povodie Dunaja poskytnúť. Mnohé mimovládne organizácie, vrátane tých zo siete DEF-u už aktívne podnecujú verejnosť k väčšej zainteresovanosti a zároveň sa snažia zabezpečiť aby verejnosť mohla byť zahrnutá do spomínaných aktivít.

Účastníci seminára potvrdili, že účasť verejnosti je naozaj potrebná na rôznych úrovniach: na regionálnej alebo Dunajskej úrovni, na úrovni v rámci povodí jednotlivých prítokov Dunaja (napr. Tisza, Sava, Drava, Prut), na národných a aj na lokálnych úrovniach. Dôležité je takisto zaistiť nevyhnutné vzájomné prepojenie medzi jednotlivými úrovňami. Napríklad participatívne procesy prebiehajúce v Bulharsku by mali byť prepojené na tie, ktoré prebiehajú na regionálnej – Dunajskej úrovni. Tak isto participácia v subpovodí (ako napr. Tisza) môže byť prepojená na lokálne aj na národné, či regionálne úrovne.

Podľa stratégie účasti verejnosti, niektoré z konkrétnych aktivít, ktoré majú byť uskutočnené sa začínajú rozbiehať už na jeseň 2003, tieto budú sčasti podporované Dunajským

regionálnym projektom (DRP) a ich príprava práve prebieha (napr. tie, ktoré sú na regionálno-Dunajskej úrovni pod vedením ICPDR a sú zahrnuté v operačnom pláne účasti verejnosti ICPDR). Ďalším zamýšľaným implementačným krokom, odporúčaným podľa stratégie účasti verejnosti DRP, je podporiť a zahrnúť podunajské krajiny do prípravy národných implementačných plánov účasti verejnosti s konkrétnymi aktivitami účasti verejnosti v súlade s časovým plánom Smernice o vodách (od 2003 do 2009). Uvedený proces na národnej úrovni by mal začať v roku 2004 realizáciou seminárov pre relevantných účastníkov na národných úrovniach, ktoré by boli venované definovaniu tohto procesu.

Výsledky seminára, príslušná dokumentácia ako aj nasledujúci náčrt Stratégie účasti verejnosti DRP sú k dispozícii na internetovej stránke DRB www.icpdr.org/undp-drp, potom kliknite na „prebiehajúce aktivity“ a potom na „aktivitu 1.1.11 účasť verejnosti“. Ak potrebujete viac informácií, napíšte autorovi na adresu: andy.garner@unvienna.org.

Školenia o metódach obnovy mokradí a o znížení obsahu nežiadúcich živín vo vode

Na jar 2003 zorganizovali národní koordinátori DEF v 11 krajinách povodia Dunaja národné školenia zamerané na metódy obnovy mokradí a zníženie obsahu nežiadúcich živín vo vode. Cieľom týchto školení bolo zvýšiť úroveň znalostí mimovládnych organizácií (MVO) ohľadne manažmentu mokradí a zníženia znečistenia vôd a taktiež zvýšiť informovanosť o Dunajskom regionálnom projekte financovanom UNDP/GEF. Štruktúra týchto školení kopírovala medzinárodné školenie s rovnakou tematikou, ktoré sa konalo na jeseň minulého roku. Obsah a ciele týchto školení boli prispôbené prioritám ochrany vôd v jednotlivých štátoch. Napríklad pre organizácie z Českej republiky a Ukrajiny je hlavnou prioritou obnova mokradí. Na druhej strane organizácie v Moldavsku či Bosne a Hercegovine sa viac zameriavajú na nežiadúce živiny a toxické látky vo vode a na možnosti ich odstránenia. Väčšina školení sa však dotkla oboch oblastí. Školeniami prešlo celkom 340 zástupcov rôznych MVO, vysokých škôl, miestnych komunít a masovokomunikačných prostriedkov z krajín povodia Dunaja.

Školenia priniesli (okrem výmeny informácií a skúseností, získania nových znalostí z manažmentu mokradí a odstraňovania nežiadúcich živín) aj ďalší pozitívny výsledok, ktorý zaznamenala väčšina národných koordinátorov – prehĺbenie dialógu medzi MVO prostredníctvom diskusií v priebehu školení.

Návaznosť na minuloročné medzinárodné školenie a skutočnosť, že MVO z celej oblasti povodia Dunaja spoločne pracujú na totožných cieľoch (redukcia živín a ochrana

mokradí), dodali väčšiu dôležitosť cieľom národných školení. V každej krajine boli na školenia pozvaní zástupcovia GWR (Global Water Partnership), Medzinárodnej komisie pre ochranu rieky Dunaj (ICPDR) a aj zástupcovia štátnych inštitúcií, ktoré majú vplyv na vodné hospodárstvo v krajinách povodia Dunaja – v niektorých krajinách sa títo zástupcovia školení DEF taktiež zúčastnili.

Vyššie uvedené školenia boli organizované v rámci Dunajského regionálneho projektu a pomohli iniciovať a zlepšiť spoluprácu medzi MVO a medzi vládny sektorom v 11 krajinách povodia Dunaja.

Medzinárodné školenie DEF 2003

Na jeseň tohto roku bude DEF organizovať medzinárodné školenie pre mimovládne organizácie (MVO) zamerané na vybudovanie kapacít v oblasti verejného rozhodovania v rámci WFD a v oblasti komunikácie a práce s masmédiami. Cieľom školenia je zaistiť efektívnu účasť MVO v týchto procesoch ako na regionálnych tak aj národných úrovniach.

Ťažobný priemysel verzus životné prostredie v strednej a východnej Európe

Zásadné politické, sociálne a predovšetkým ekonomické zmeny na počiatku 90. rokov minulého storočia prinútili krajiny strednej a východnej Európy prispôbovať sa novým okolnostiam. Mnoho regiónov a mestských aglomerácií, ktoré boli po desaťročia hnacím motorom ekonomického rozvoja kvôli ich priemyselnému potenciálu, teraz čelia ďalekosiahlym štrukturálnym sociálno-ekonomickým a ekologickým problémom.

V krajinách strednej Európy a západnej časti Balkánskeho polostrova sú vyššie uvedené problémy obzvlášť evidentné v ťažobných oblastiach a na územiach s ťažkým (predovšetkým hutníckym) priemyslom. Zložitá politická situácia a nepriaznivé ekonomické podmienky priviedli ťažobný priemysel do komplikovanej a ťažkej situácie. Za niekoľko posledných rokov sa v mnohých baniach zastavila ťažba ako následok straty dovtedajších odbytišť.

Následné ekologické problémy – znečistenie podzemnou vodou z uzavretých baní a znečistenie spôsobené bankovou činnosťou – vyžadujú zvláštnu pozornosť. Krátkodobé aj dlhodobé zdroje znečistenia z opustených i zo stále prevádzkovaných banských oblastí sú stále veľkou hrozbou pre vody v danom regióne.

Akumulované sociálne, ekonomické a ekologické problémy – nepriaznivá zdravotná situácia miestneho obyvateľstva, nezamestnanosť, nerehabilitované oblasti bývalých baní – nemá nikto vo svojej kompetencii

a preto ich nikto nerieši. K takémuto záveru sme dospeli na základe realizácie dvoch projektov, ktoré poodhalili vzájomný vzťah medzi ekologickými problémami a sociálno-ekonomickou situáciou v priemyselných oblastiach.

Prvý z týchto projektov s názvom **Ekologická regulácia vody v banských oblastiach** (dostupný na www.minewater.net/ermite) poskytuje prehľad o problematike vôd v banských oblastiach v Európe vrátane krajín západnej časti Balkánskeho polostrova. V rámci tohoto projektu bolo pre každý európsky štát spracované detailné hodnotenie právnych, inštitucionálnych, sociálno-ekonomických a technických aspektov vodného hospodárstva a regulácie vody v banských oblastiach.



Druhým projektom je regionálne zameraný projekt **Zapojenie miestneho obyvateľstva do procesu kontroly znečistenia vôd v banských oblastiach** (k dispozícii na www.coor.ba/en/rec.html), ktorý pokračuje vo výskume vyššie uvedených aspektov a navyše zapája miestne obyvateľstvo do rozhodovacích procesov. Tento projekt vedie Centrum pre ekologicky udržateľný rozvoj (Center for Environmentally Sustainable Development) v Bosne a Hercegovine a na jeho implementácii sa podieľajú partnerské organizácie z Macedónska, Srbska a Čiernej Hory. Súčasťou tohoto projektu je publikácia **Životné prostredie a voda v banských oblastiach** (Mine Waters and Environment), ktorú je možné získať na www.coor.ba/en/rec03.html#materials, a ktorej úlohou je zvýšiť povedomie o nebezpečenstve znečistenia životného prostredia banskou vodou. Táto publikácia obsahuje ako informácie o mechanizme tvorby vody v banských oblastiach vrátane vedecky spracovaného popisu vplyvu tejto vody na životné prostredie, tak aj rozbor súčasného stavu znečistenia banskou vodou v Bosne a Hercegovine, Macedónsku a Srbsku a Čiernej Hore.



Rieka Borska v Bore (Srbsko) znečistená kyslým odpadom z banskej činnosti (vpravo) a odpadovou vodou zo závodu na výrobu batérií (vľavo).

Aktivity v rámci oboch projektov potvrdzujú, že európske krajiny, najmä v oblasti strednej Európy a Balkánskeho polostrova, čelia narastajúcemu problému spôsobenému ťažobným priemyslom – ekologicky a sociálno-ekonomicky nerovnovážnemu stavu, a to na regionálnej aj národnej úrovni. V mnohých komunitách už dospeli k názoru, že orientácia na rozvoj turizmu, poľnohospodárstva, či ľahkého priemyslu je možnou cestou ako riešiť problém tejto nerovnováhy.

Obidva projekty upozorňujú na niekoľko prioritných oblastí, medzi ktoré patria:

- z hľadiska právne politického vypracovanie plánov udržateľného rozvoja a vývoj legislatívy
- z hľadiska technického rekvitívacia kontaminovaných oblastí a starostlivosť o vodu z banských oblastí.

Okrem týchto priorít je v projektoch taktiež upozorňované na technické a politicko-právne inštitucionálne problémy, sociálno-ekonomické aspekty a na možnosti šírenia informácií, zapájanie verejnosti, vzdelávanie a vedecko-výskumné práce.



Rieka Kiselica v macedónskom Probištiepe znečistená kyslým odpadom.

Identifikované prioritné oblasti by mali slúžiť ako základ pre budúce aktivity v oblasti kontroly znečistenia životného prostredia banskou vodou. Spracovatelia projektov dúfajú, že odporúčania obsiahnuté v správach budú katalyzátorom reálnej činnosti a tým prispieť ku zlepšeniu stavu životného prostredia v danej oblasti.

Kontakt: Igor Palandzic
igor.palandzic@heis.com.ba

Podpora efektívneho hospodárenia s vodou v sídelných oblastiach Bulharska

Členovia DEF v Bulharsku spoločne s ďalšími organizáciami naštartovali začiatkom tohoto roku sériu aktivít zameraných na podporu efektívneho hospodárenia s vodou. V rámci týchto aktivít vydalo bulharské ministerstvo životného prostredia a vodného hospodárstva v spolupráci s Centrom pre informácie a vzdelávanie v oblasti životného prostredia (táto organizácia je národným koordinátorom DEF v Bulharsku) bohatú príručku o efektívnom hospodárení s vodou. V tejto príručke nájdete užitočné rady týkajúce sa šetrného zaobchádzania s vodou v domácnostiach a niektoré štatistické údaje zaoberajúce sa danou problematikou. Táto

publikácia bola daná do obehu 22. apríla pri príležitosti Dňa Zeme.

Aktivity týkajúce sa šetrného zaobchádzania s vodou prebiehajú v Bulharsku aj na lokálnej úrovni. Dve organizácie, Spoločnosť pre informácie a udržateľný rozvoj a Ekomisia 21. storočia, ktoré spolupracujú s členskými organizáciami DEF v Bulharsku, spoločne zahájili jednorozhodný projekt, ktorého zámerom zvýšiť úspory vody v meste Loveč (130 km na severovýchod od Sofie).

Jedným z veľkých problémov tohoto mesta, ktoré leží na rieke Osam (jeden z prítokov Dunaja), je nedostatok pitnej vody. Obe spolupracujúce organizácie spoločne s akcionármi miestnej vodárenskej spoločnosti a miestnymi úradmi naplánovali škálu aktivít zameraných na zlepšenie efektívnosti hospodárenia s vodou. Pilotnou aktivitou je renovácia existujúceho vodného potrubia a jeho ďalšie technické zlepšenia v miestnej umeleckej akadémii. Potrubný systém bude vybavený tlakovou reguláciou, čo bude mať za následok obrovské úspory v spotrebe vody.

Vyhlasenie výsledkov projektu bude spojené s výchovnou a informačnou kampanou zameranou na miestne obyvateľstvo so zámerom, aby sa opatrenia tohoto projektu stali bežnou praxou.

Účinné hospodárenie s vodou v povodí rieky Osam je ekologicky udržateľnou alternatívou k plánovanej výstavbe priehradnej hráze Čierny Osam. Miestny ochranári a mimovládne organizácie zrealizovali sériu protestov a informačných kampaní s cieľom zabrániť tejto výstavbe, ktorá by viedla ku zničeniu vzácnych biotopov.

Centrum pre informácie a vzdelávanie v oblasti životného prostredia zorganizovalo v roku 2002 v Loveči a v neďalekých mestách Pleven a Trojan viacero aktivít zameraných na zvýšenie informovanosti (verejnú diskusiu, publikovanie v médiách, výskum verejnej mienky a distribúcia informačného materiálu) o ekologických alternatívach v súvislosti s plánovanou priehradou Čierny Osam. Zástupcovia ekologických mimovládnych organizácií sa domnievajú, že environmentálne a sociálno-ekonomické ukazovatele by mali prevažovať nad záujmami veľkých spoločností pri zvažovaní či priehradu postaviť, alebo nie.

Kontakt: Stanislava Boshankova
ceie@iterra.net

Vybrané témy týkajúce sa regiónu Dunaja v Nemecku

Spoločnosť pre ochranu prírody v Bavorsku a ďalšie mimovládne organizácie predložili návrhy na vylepšenie procesu implementácie Rámcovej smernice o vodnej politike 2000/60/ES a na vytvorenie zrozumiteľnejších a jasnejších definícií. Dôvodom momentálna nespokojnosť MVO so súčasným priebehom implementácie. K tejto problematike bola usporiadaná úvodná konferencia, kde MVO zhromaždili informácie potrebné pre budúcu spoluprácu zameranú na riešenie tohoto problému. Všeobecne sa dá povedať, že v Nemecku existuje dobrá spolupráca, čo sa

týka implementácie rámcovej smernice o vodách. Mimovládne organizácie kladú čoraz väčší dôraz na zapájanie verejnosti do daného procesu a aktívne na tom pracujú.

Najdôležitejšie témy týkajúce sa bavorskej časti Dunaja

- **Zamedzenie výstavby vodných elektrární a priehradných hrádzi vo voľne tečúcom úseku Dunaja medzi Straubingom a Vilshofenom** (nachádzajúcom sa asi 50 km od hraníc Bavorska s Českou Republikou). Bavorská zemská vláda naďalej nemá v úmysle akceptovať rozhodnutia spolkovej vlády, ktoré zakazujú výstavby nových elektrární a hrádzi. Naša organizácia neustále na tomto probléme pracuje – neúnavne informujeme verejnosť a snažíme sa lobiť na príslušných miestach.

- **Prirodzené riadenie záplav s cieľom dosiahnuť lepšie podmienky na kontrolu záplav a regenerácia inundačných oblastí a mokradi.** Momentálne existujú veľmi problematické vládne návrhy na inštalovanie suchých retenčných nádrží, (ktoré by mohli byť zaplavované v prípade extrémnych záplav na Dunaji) ako aj technických opatrení na riadenie záplav v určitých oblastiach, a to bez toho aby sa počítalo s trvalou regeneráciou zaplavenej oblasti. Naša organizácia navrhuje rozšírenie inundačných oblastí a posunutie ochranných hrádzi ďalej od riečnych brehov. Viac informácií nájdete v článku „Riadenie záplav v údolnej nive Dunaja v Bavorsku – šanca pre nívne ekosystémy?“, ktorý bol uverejnený v časopise *Natur und Landschaft* č. 4/2003 (v nemčine).

- **Projekty obnovy.** Spoločnosť pre ochranu prírody v Bavorsku sa aktívne zúčastňuje na niekoľkých projektoch, ktorých cieľom je chrániť mokrade v oblasti Donauried, čo je veľká oblasť mokradi pozdĺž Dunaja, medzi Ulmom a Donauwoerthom (asi 100km na severozápad od Mníchova). Dôraz je kladený najmä na opatrenia, ktoré majú zabezpečiť ochranu veľmi vzácnjej mokradovej lúky.

- **Informovanie verejnosti o ekologických hodnotách Dunaja a o problémoch, ktoré sú s touto témou spojené;** opatrenia, ktoré sú nevyhnutné pre zlepšenie stavu týchto hodnôt.

Kontakt: Christine Margraf
ch.margraf@fa.bund-naturschutz.de

Aktivity pre verejnosť v Srbsku a Čiernej Hore

DEF v Srbsku a Čiernej Hore každodenne distribuuje rôzne informácie z oblasti životného prostredia za pomoci distribučného zoznamu a diskusnej konferencie umiestnenej na národnej elektronickej sieti "Volvox" (volvox@recyu.org).

Popri tom má široká verejnosť možnosť prečítať si dané informácie na internetových stránkach Centra ekologických zdrojov (Ecological Resources Center) www.erc.org.yu.

Udalosti:

16. 6. 2003 Valná hromada Dunajského environmentálneho fóra v Srbsku a Čiernej Hore, Belehrad

29. 6. 2003 Turistický výlet s ekologickou tematikou nazvaný „Veseli spust“ zorganizovala ekologická spoločnosť „Ibar Kraljevo“ z Kraljeva (120 km na juh od Belehradu)

Kontakt: Mirjana Bartula
defyu@Eunet.yu

Aktivity v Slovinsku

V období od marca do konca mája tohoto roku sme zorganizovali nasledujúce akcie a propagačné aktivity:

- **Seminár venovaný dôležitosti mokradi a hrozbám, ktorým mokrade čelia.** Siedmi lektori (špecialisti z rôznych odborov) prednášali v mieste konania na hrade Rače na rôzne témy, ako je napríklad problém umelého zasnežovania na zjazdovkách a dopad tejto činnosti na mokrade, znečistenie riek a problémy so sedimentmi, význam a dôležitosť mokradi, či Ramsarská konvencia. Niektorí prednášajúci sa venovali aj lokálnym problémom. Na seminári, ktorý sa uskutočnil dňa 2. apríla 2003 sa zúčastnilo 25 zástupcov desiatich slovinských mimovládnych organizácií spoločne s ďalšími účastníkmi z ministerstva životného prostredia, plánovania a energetiky, regionálnej kancelárie štátnej ochrany prírody, rôznych škôl a miestnych iniciatív. Pri tejto príležitosti bol vydaný zborník, ktorý je dostupný vo väčších knižniciach v Slovinsku a tiež prostredníctvom online katalógu COBISS-ID pod kódom 49928705.

- **Naviazanie partnerskej spolupráce s národnými zástupcami GWP a Ramsarskej konvencie a taktiež s predstaviteľmi ministerstva životného prostredia, plánovania a energetiky a miestnych iniciatív.** Všetci vyššie uvedení boli pozvaní, aby sa zúčastnili na rôznych budúcich akciách a zhromaždeniach.

- **Prednášky o mokradiach a živých plotoch a ich dôležitosti pre ekologické poľnohospodárstvo pre školy, poľovnícke a poľnohospodárske združenia.** Okrem toho sme pre školy zorganizovali zájazdy po mokradiach so sprievodcom. Ich zámerom bolo zoznámiť žiakov a študentov s tamojšou flórou a faunou.

- **V nedávnom období sme vydali anglickú verziu nového čísla nášho nového biologického a ekologického časopisu Biota.**

- **Za účelom propagácie našich aktivít sme poskytli niekoľko rozhovorov pre médiá, usporiadali sme tlačovú konferenciu a publikovali článok zaoberajúci sa problémami v povodí Dunaja.** Jeden z popredných slovinských denníkov taktiež uverejnil informácie o vyššie uvedenom aprílovom seminári.

Naše plány a stratégia pre budúcnosť

Máme v úmysle usporiadať ešte viac prednášok, seminárov a exkurzií pre školy a iných záujemcov, pretože si myslíme, že takéto formy vzdelávania sú veľmi dôležité. Čoskoro vydáme ďalšie číslo časopisu Biota, ktorý bude distribuovaný na školách spolu s pohľadnicami zobrazujúcimi niektoré ohrozené druhy zvierat, od čoho očakávame zvýšenie všeobecného povedomia o hrozbách, ktorým uvedené druhy čelia.

Kontakt: Milan Vorgin
Milan.vorgin@guest.arnes.si

Príležitosť pre mladých ľudí z povodia Dunaja

Od 1. do 10. augusta 2003 organizujeme prvý medzinárodný mládežnícky výskumný tábor na rieke Mura v severovýchodnej časti Slovinska. Tábor je určený pre mladých ľudí vo veku nad 17 rokov – stredoškôlkov z krajín povodia Dunaja. Pobyt na tábore je bezplatný, jediný výdaj, ktorý budú musieť účastníci uhradiť tvorí náklady na dopravu na miesto konania akcie a späť.

Účastníci tábora budú rozdelení do 6 odborných skupín zameraných na botaniku, ornitológiu, kvalitu vody, ekologické plánovanie, herpetológiu (odvetvie zoológie zaoberajúce sa plazmi) a odontológiu. Každá skupina bude mať svojho vedúceho – experta, ktorý bude pracovať so študentmi v teréne a v laboratóriu.

Návštevníci tábora musia byť pripravení na premenlivé klimatické podmienky (v tomto ročnom období môžu teploty vystúpiť až na 30°C), určitú fyzickú námahu a na brodenie sa v bahne a vo vode za prítomnosti neodbytného bodavého hmyzu. Zmysel pre humor bude veľmi dôležitý...

Prosíme záujemcov, aby požiadali Spoločnosť pre výskum vtákov a ochranu prírody (Society for Bird Research and Nature Protection) o ďalšie informácie. E-mailová adresa: milan.vogrin@guest.arnes.si.

Ochrana Žabieho jazera – príklad ochranných aktivít Klubu mladých prírodovedcov

Aktivity klubu mladých prírodovedcov (FTK) v oblasti ochrany životného prostredia sú v zásade zamerané na teoretickú a praktickú výchovu, realizáciu výchovných aktivít a organizačnú činnosť v tejto sfére. Od doby nášho vzniku v roku 1979 sme každý rok realizovali sériu aktivít, väčšinou adresovaných pre mládež vo veku 14-19 rokov, pri ktorých mali účastníci možnosť naslúchať popredným maďarským expertom a osobne sa s nimi stretnúť. Ku dnešnému dňu sme usporiadali asi 400 takýchto stretnutí pre viac ako 9000 záujemcov.

Ochrana Žabieho jazera

V roku 2002 sme zahájili jeden z našich úspešných terénnych projektov, v ktorom smerujeme pozornosť stredoškolských a vysokoškolských študentov na dôležitosť výskytu malých jazier a na nutnosť prisnejšej ochrany takýchto jazier v oblastiach, ktoré sú navštevované veľkým množstvom turistov. Žabie jazero (v maďarčine Béka-tó) s rozlohou sotva niekoľko štvorcových metrov leží v blízkosti obľúbených a hojne navštevovaných turistických trás v pohorí Buda (na západnom okraji Budapešti). Aj napriek svojej malej rozlohe je jazero domovom veľkého množstva hmyzu a obojživelníkov.

Na jar v roku 2002 sme vykonali prieskum tohoto jazera a zorganizovali aktivity a výchovné programy zamerané na zabezpečenie jeho zvýšenej ochrany. Tieto aktivity a programy boli naplánované tak, aby prebiehali v každom ročnom období. Náš projekt sme

propagovali na základných, stredných a vysokých školách a zároveň sme priamo kontaktovali študentov a ich vyučujúcich.

Ku dnešnému dňu prebehlo deväť výchovných akcií na tomto jazere, alebo v jeho blízkom okolí a dve sezónne mikroklimatické merania pri jazere. Účastníci meraní pochádzali z miestnych základných a stredných škôl. Tieto 24 hodinové merania zaujali veľké množstvo žiakov a študentov, pretože si mohli vyskúšať prácu priamo v teréne a získať tak emocionálnejší vzťah ku jazeru a jeho okoliu. Výsledky meraní budú využité pre tvorbu návrhov optimálnej starostlivosti o jazero.

Okrem tohoto projektu v oblasti Žabieho jazera naša organizácia realizuje ďalšie dva projekty – jeden v Národnom parku Orség na prísne chránenom rašelinisku a druhý, ktorý sa zaoberá ochranou ohrozeného krabieho druhu, riečného raka (austropotamobius torrentium).

Kontakt: Csilla Drogman
csillahbabe@freemail.hu

Ekologický variant protipovodňovej ochrany v povodiach riek Moravy a Bečvy

Katastrofálna povodeň v roku 1997, pri ktorej bola zaplavená takmer celá údolná niva rieky Moravy a Bečvy, vyvolala znova po takmer sto rokoch vážnu diskusiu o koncepcii protipovodňovej ochrany.

Vodohospodárske inštitúcie presadzujú výstavbu nových priehrad a využitie uvažovaného prieplyvu Dunaj – Odra – Labe v rámci svojich protipovodňových opatrení.

Únia pre rieku Moravu namietala, že veľké nádrže a prieplyv predstavujú príliš veľký zásah do krajiny, nie sú teda tým najspôľahlivejším riešením a sú finančne veľmi náročné. Preto Únia vytvorila alternatívny návrh, ktorý vyhovuje ekologickým aj ekonomickým požiadavkám a ktorý vyžaduje:

- Zvýšiť retenčný potenciál krajiny, komplexne organizovať povodia riek najmä tam, kde sa vytvárajú vysoké kulmináčne prietoky, predovšetkým v prameňových oblastiach Moravy a Bečvy.
- Obce, mestá a významné prevádzky chrániť individuálnou protipovodňovou ochranou.
- V maximálnej možnej miere zachovať, resp. zvýšiť retenčný potenciál údolných nív riek Moravy a Bečvy, dať riekam priestor na rozliatie.
- Zdokonaľiť informačný systém o odtokových pomeroch a v širšej miere sprístupniť informácie za účelom predpovedania záplav a riešenia odtokových pomeroch.
- Úbytok retenčných priestorov v údolnej nive nahrádzať zvyšovaním retenčného potenciálu povodia a údolnej nívy.

Návrhy protipovodňovej ochrany boli vypracované pre jednotlivé úseky riek Moravy a Bečvy, a to vrátane predpokladaných finančných nákladov na ich realizáciu.

Komplexná verzia ekologického variantu protipovodňovej ochrany v povodiach riek Moravy a Bečvy je dostupná na www.sweb.cz/uprm/po.html.

Kontakt: Jaroslav Ungerman
Jaroslav.ungerman@ecn.cz

Trojstranné stretnutie Ramsarskej platformy a trojstranná konferencia o údolných nívach riek Moravy a Dyje, 20. – 21. máj 2003, Bratislava

Rok 2003 bol dôležitým míľnikom z hľadiska spolupráce v oblasti ochrany a obnovy údolných nív riek Moravy a Dyje medzi Inštitútom aplikovanej ekológie DAPHNE (Slovensko), organizáciou Distelverein (Rakúsko), ZO ČSOP Veronica (Česká Republika) a WWF Dunajsko-karpatský program.

Ministri životného prostredia Rakúska, Slovenska a Českej republiky ratifikovali spoločné memorandum, ktorým sa zaviazali:

- ustanoviť trojstrannú Ramsarskú platformu (Trilateral Ramsar Platform – ďalej len TRP), ktorá bude zahŕňať predstaviteľov príslušných ministerstiev a výkonných inštitúcií;
- určiť vhodnú oblasť zodpovedajúcu Ramsarskej zmluve;
- pripraviť trojstranný vykonávací plán pre údolné nivy riek Moravy a Dyje.

Úsilie mimovládnych neziskových organizácií v priebehu vyššie uvedených procesov bolo na 8. schôdzi členov Ramsarskej dohody odmenené udelením Ceny za ochranu mokradí (Wetland Conservation Award) za rok 2002 a Zvláštnou cenou Evian (Evian Special Prize).

DAPHNE, Distelverein a ZO ČSOP Veronica spoločne zostavili (v súlade s cieľom TRP) predbežnú koncepciu dokumentu s názvom Spoločné ciele a zásady pre trojstranný vykonávací plán pre údolné nivy riek Moravy a Dyje so snahou napomôcť vytvoreniu tohoto vykonávacieho plánu. Táto koncepcia prešla diskusiou a pripomienkami expertov na príslušných národných úrovniach a následne bol predložený TRP na preštudovanie. Na trojstrannom stretnutí 21. mája 2003 sa TRP dohodla na spoločnom znení dokumentu, čím vytvorila vyhovujúce podmienky pre budúce riadenie ochrany v danej oblasti. Napriek tomu, že konečné znenie dokumentu bude ešte konzultované na národných úrovniach a podlieha záverečnému schváleniu TRP, dohodnuté ciele a zásady už teraz poskytujú účinný a komplexný základ pre spoločnú riadiacu stratégiu.

Spoločne s májovým bratislavským trojstranným stretnutím Ramsarskej platformy prebehla 5. trilaterálna konferencia s názvom „Plán pre budúcnosť: trojstranný Ramsarský vykonávací plán a Natura 2000“. Na konferencii sa celkovo zúčastnilo 42 účastníkov zo Slovenska, Rakúska a Českej republiky – zástupcovia mimovládnych organizácií, rôznych ministerstiev, regionálnych a miestnych zastupiteľských orgánov a organizácií zaoberajúcich sa starostlivosťou o povodia riek, ekológovia a špecialisti na ochranu mokradí. V príspevkoch účastníkov sa hovorilo o cieľoch a práci TRP, o vývoji dokumentu Spoločné ciele a zásady pre trojstranný vykonávací plán pre údolné nivy riek Moravy a Dyje, o vývoji vykonávacieho plánu pre údolnú nivu slovenskej časti rieky Moravy (stanovená oblasť podľa Ramsarskej zmluvy) a implementácii procesu Natura 2000 v danej oblasti, o možnostiach využitia prostriedkov z fondu SAPARD pre mokrade a riadenie prírodného zatrávňovania.

Pre účastníkov z ČR a SR boli užitočné najmä informácie o vytvorení siete Natura 2000 v Dolnom Rakúsku a o využití fondov EU s cieľom zaistiť ochranu a príslušné riadenie oblastí vytýčených podľa procesu Natura 2000. Nasledujúca diskusia ukázala, že je nevyhnutné presnejšie definovať zameranie a procedúry TRP za účelom zlepšenia činnosti TRP a zvýšenia jej vplyvu. Pri stanovovaní oblastí podľa procesu Natura 2000 na Slovensku bude potrebná správne načasovaná a riadna komunikácia s lokálnymi vlastníkmi, aby sa zabránilo problémom, ktoré sa vyskytli v Dolnom Rakúsku.

Pretože neexistujú žiadne iné špecifické finančné nástroje EU týkajúce sa implementácie procesu Natura 2000 než program LIFE III, je žiadúce, aby Európska únia zrevidovala svoje postoje v tejto oblasti so zreteľom na väčšiu podporu implementácie procesu Natura 2000.

Kontakt: Milan Janák
daphne@changenet.sk



Slečna Eva Viestová z DAPHNE na trilaterálnej konferencii

Súčasnú aktivitu členských organizácií Dunajského environmentálneho fóra na Ukrajine

V súčasnej dobe je aktuálnym problémom stav jazera Sasyk (asi 30 km na severovýchod od hraníc s Ukrajinou, ktorá je tvorená jedným z ramien Dunaja). Toto jazero je prepojené s Dunajom pomocou kanála vedúceho cez Stancivsko-Žebrianivský mokraďový systém, ktorý je na zozname lokalít Ramsarskej konvencie. Jazero Sasyk je pôvodne morský záliv, ktorý je v súčasnosti oddelený hrádzou a nedochádza tak k premiešaniu s morskou vodou. Samotná voda v kanále je kombináciou dvoch druhov vôd, ktoré sa líšia chemickým aj iónovým zložením.

Do vôd kanála sa dostávajú nežiadúce biogénne hmoty, ťažké kovy a ďalšie látky, ktoré sú produktom priemyselných a poľnohospodárskych aktivít (ako napríklad ryžové polia) pozdĺž kanála. Kanalizačný odpad z miest ležiacich na brehu kanála taktiež končí vo vode. Výsledkom je rýchly nárast nežiadúcich vodných rias na hladine jazera. Vodné riasy ďalej zapríčiňujú akumuláciu toxických látok vo vode, ktorú miestne obyvateľstvo využíva ako pitnú.

Ekológovia sa domnievajú, že riešením tejto situácie je obnova funkcie mokraďí. Táto obnova by mala byť vykonaná podobným spôsobom, akým sa obnovujú ústia riek. Členské organizácie DEF na Ukrajine už lobujú za obnovu Stancivsko-Žebrianivských mokraďových systémov a naplánovali zoznam príslušných aktivít.

Počas tejto jesene bude zahájená spolupráca s miestnym obyvateľstvom okolo jazera Sasyk (uzavreli sme už predbežnú dohodu so starostami miestnych obcí) – pokúsime sa minimalizovať odpad vtekajúci do jazera prostredníctvom osvetly a šírením informácií medzi miestnou komunitou a členmi miestnych zastupiteľských orgánov. Obecné zastupiteľstvá budú zodpovedné za vytvorenie legálnych skládok v priebehu pol roka a za vyriešenie problémov so skládkami hnoja a pohrebiskami uhynutých hospodárskych zvierat.

Kontakt: Iryna Vyhrystjuk
worldlab@ipm.lviv.ua

Verejné aktivity organizácie Zelená akcia (národný koordinátor DEF v Chorvátsku)

Zelená akcia v spolupráci s kanceláriou WWF zameranou na projekty v oblasti Stredozemného mora (WWF Mediterranean Programme Office) pracuje na ochrane hory Velebit a oblasti Lika v rámci projektu Zelený pás Velebitu. Lokálne mimovládne organizácie získali štyri granty z tohoto projektu:

- náučné chodníky v obciach Kuterevo a Kosinj
- internetové centrum v obci Lovinac
- monitorovanie lokálne vyskytujúcich sa rastlín a vtákov

- tvorba máp pre reguláciu horolezeckých aktivít v oblasti nazývanej Dabarski kukovi

Tieto aktivity chápeme ako príležitosť pre miestne obyvateľstvo a miestne zastupiteľské úrady zaoberať sa viac ochranou prírody a propagáciou činností, ktoré sú v súlade s udržateľným rozvojom, čo je hlavným cieľom projektu Zelený pás Velebitu,

Zelená akcia taktiež vedie kampaň proti ropovodu „Družba Adria“, ktorý má exportovať ruskú ropu cez územie Chorvátska a následne zvýšiť premávku tankerov na Jadranskom mori. Celé ekologické hnutie je proti tomuto projektu a chápe ho ako mimoriadne veľký problém, ktorý môže viesť ku ekonomickej a ekologickej katastrofe. Snažíme sa zapojiť verejnosť do rozhodovacích procesov a získať jej názor na tento projekt – či ho podporuje, alebo nie. V súčasnej dobe organizujeme petičnú akciu, pričom text petície je napísaný aj slepeckým písmom, aby bol tento text čitateľný aj pre zrakovo postihnutých ľudí.

Zelená akcia oslávila už desiate výročie inštalácie „Zeleného telefónu“ – špeciálnych telefónnych línií, ktorých sieť pokrýva celé Chorvátsko a ktoré si obyvatelia tejto krajiny už zvykli využívať na vyhľadanie pomoci pri riešení miestnych ekologických problémov.

Kontakt: Irma Popovic
zelena-akcija@zg.hinet.hr

Jednodňový rafting na rieke Tara

Pripojte sa k nám na jednodňový výlet do srdca Národného parku Durmitor (80 km na sever od Podgorice, v blízkosti hraníc s Bosnou a Hercegovinou). Očakáva nás 12 km trasa Sljivansko-Levar Tara. Okrem neobyčajne nádherného kaňonu na rieke Tara, ktorý je najhlbší v Európe a pravdepodobne najkrajší na svete, ešte uvidíte (či ochutnáte):

- Most na rieke Tara, ktorý bol postavený v roku 1938 a je najzaujímavejšou architektonickou pamiatkou 20. storočia v Čiernej Hore. Plavba pod monumentálnym, 150m vysokým a 365m dlhým mostným oblúkom bude pre vás nezabudnuteľným zážitkom.

- Prameň Ljutica – voda presakuje do skál na náhornej plošine (1 500 m. n. m.) pod vrcholom hory Durmitor, aby sa po siedmich dňoch cesty podzemím opäť vynorila v kaňone Tara v nadmorskej výške 650m a vytvorila tak najvýdatnejší prameň v Európe s výdatnosťou 1000 litrov za sekundu (v letnom období).

- Kláštor Svätého Archanjela Mihaila postavený v 13. Storočí a renovovaný v roku 1998.

- Leverí – miesto odpočinku kupcov na niekdajšej karavanovej trase z Dubrovníka do Carihradu (dnes Istanbulu). Tu sa taktiež nachádza svätyňa zasvätená bohovi Mitrovi a mohyla z doby bronzovej.

- Obed pre všetkých účastníkov (jahňacina so zemiakmi pripravená tradičným spôsobom), ktorý bude nasledovať po našej dve a pol hodinovej jazde po rieke. K tomu nám

bude znieť nádherná hudba – bublanie a šumenie čirej vody v rieke Tara.

Kontakt: Spoločnosť priateľov rieky Tary (Friends of Tara River Society)
tarafriends@cg.yu

Kalendár udalostí

12. – 13. 7. 2003: Život Dunaja, Nemecko. **Kontakt:** ch.margraf@fa.bund-naturschutz.de

14. – 28. 7. 2003: Medzinárodný pracovný tábor v zvláštnej prírodnej rezervácii „Zasavica“, organizovaný Environmentálnym hnutím Sremska Mitrovica a mladých výskumníkov Srbska. **Kontakt:** defyu@Eunet.yu

1. – 8. 8. 2003: Prvý medzinárodný podunajský mládežnícky tábor, Mura 2003, Slovinsko. **Kontakt:** Milan.vorgin@guest.arnes.si

9. 8. 2003: Prednášky a odborné diskusie počas výletu na lodi s členmi Spoločnosti ochrany prírody v Bavorsku na poslednom voľne tečúcom úseku bavorskej časti Dunaja (plavba bude prebiehať z Deggendorfu po prúde i proti prúdu rieky), doprevádzané hudbou a literárnym večerom zameraným na témy vzťahujúce sa k Dunaju a životnému prostrediu. **Kontakt:** ch.margraf@fa.bund-naturschutz.de

12. – 22. 8. 2003: Višhrádsky seminár „Obnova vodného režimu v prírodných ekosystémoch v karpatských horských oblastiach“, Nižné Repaše, Slovensko. **Kontakt:** kravcik@changenet.sk

19. – 22. 8. 2003: medzinárodná konferencia „Voda pre globálne ochladzovanie“, Levoča, Slovakia. **Kontakt:** kravcik@changenet.sk

11. – 14. 9. 2003: Festival „Dni slovanských lesov“, Nasice, Chorvátsko. V rámci festivalu sa 12. augusta uskutoční diskusia okolo okružného stola „Slovanský lužný les v povodiach riek Drava a Dunaj.“ **Kontakt:** zelena-akcija@zg.hinet.hr

6. – 7. 12. 2003: Medzinárodný kongres o Dunaji, Nemecko. **Kontakt:** ch.margraf@fa.bund-naturschutz.de

Bulletin DEF – publikácia Dunajského environmentálneho fóra

2. vydanie, júl 2003

Slovenská verzia

Bulletin je dostupný v anglickom jazyku rovnako ako v jazykových mutáciách 11 štátov dunajského regiónu.

Vydavateľ: Sekretariát DEF / DAPHNE

Hanulova 5/D, 844 40 Bratislava
Tel./ Fax: 02 654 442 78
E-mail: def@changenet.sk

Foto: Archív DEF

Editor: Lenka Irová

Grafický dizajn: Richard Watzka

Bulletin DEF bol vydaný vďaka finančnej podpore UNDP/GEF Dunajský regionálny projekt.



Bulletin je distribuovaný bezplatne.